

Mishnah Zevahim, chapter 6

משנה זבחים פרק ו

(1) If sacrifices of a higher degree of sanctity are slaughtered on the top of the altar: Rabbi Yose says: [They are] as though they were slaughtered [on the ground] in the north [and hence valid]; Rabbi Yose son of Rabbi Yehudah said: From the middle of the altar northward it is regarded as [being slaughtered in] the north [and is valid]; from the middle of the altar southward, as [being slaughtered in] the south.

The fistfuls of meal-offerings were taken in any part of the Temple courtyard, and they [the meal-offerings] were eaten within the hangings [of the courtyard], by male priests, prepared in any manner, on that same day and [following] night, until midnight.

(2) The sin-offering of a bird was sacrificed [literally, made. The Mishnah does not say “slaughtered,” as it was not slaughtered, but had its neck pierced] by the southwest corner. It was fit [if pierced] in any place, but this was its [designated] place [for the application of its blood]. That corner served for three things below, and three things above [below and above in relation to the (*hut hasikra*) red line

רבנו עובדיה מברטנורא

א קדשי קדשים כאילו נשחטו בצפון. דכתיב (שם כ) וחת עליו עולותיך ואת שלמיך, כולו כשר לעולה וכולו כשר לשלמים, ואע”ג דעולה טעונה צפון ואין שלמים טעונים צפון: **מחצי המזבח ולצפון בצפון.** דמשמע ליה חציו לעולותיך וחציו לשלמיך. דאי סלקא דעתך כולו לעולה כשר, השתא כולו לעולה אמרת דכשר, כולו לשלמים ששחיתן בכל מקום מבעיא. ואידך, אצטריך, סלקא דעתך אמינא עולה דדחיק לה מקום, שלא הוכשרו לה שאר הרוחות, ופעמים שהעולות מרובות וצר להם המקום, לפיכך הכשיר להם ראש המזבח, אבל שלמים דלא דחיק להו המקום לא הכשיר להם ראש המזבח, קמשמע לן. והלכה כר’ יוסי: **היו נקמצות בכל מקום.** ואינם טעונות צפון. דלא קבע הכתוב מקום לקמיצה: **לפנים מן הנקלעים לזכרי כהונה.** דכתיב (במדבר יח) לכל קרבנם ולכל מנחתם, וסמך ליה בקודש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו: **ליום ולילה עד חצות.** דילפינן ממנחת לחמי תודה: **ב חטאת העוף היתה נעשית בקרן מערבית דרומית.** משום דמנחת חוטא קרויה חטאת, דכתיב במנחת חוטא (ויקרא ה) לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא, ומשמע נמי שהחטאת קרויה מנחה, דחטאת נהפכה להיות מנחה בדלי דלות, ומנחה מצינו שטעונה הגשה בקרן מערבית דרומית דכתיב (שם י) הקרב אותה בני אהרן לפני ה’ אל פני המזבח, איזהו רוח שהוא לפני ה’ ואל פני המזבח, הוי אומר זו רוח מערבית דרומית, דלפני ה’ הוא מערב, לפני המזבח

א קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח, רבי יוסי אומר, כאילו נשחטו בצפון. רבי יוסי בר יהודה אומר, מחצי המזבח ולצפון, בצפון. מחצי המזבח ולדרום, כדרום. המנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה, ונאכלין לפנין מן הנקלעים לזכרי כהנה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: ב חטאת העוף היתה נעשית על קרן דרומית מערבית. בכל מקום היתה כשרה, אלא זה היה מקומה. ושלשה דברים היתה אותה הקרן משמשת מלמטה, ושלשה

which surrounded the altar]. Below: for the [blood application of the] sin-offering of the bird, for the presenting [of meal-offerings; before their fistfuls were taken they were brought near, this corner], and for the residue of the blood [after its

מְלַמְעָלָה. מְלַמְטָה, חֲטָאת הָעוֹף וְהַגָּשׁוֹת וְשִׁירֵי הַדָּם. מְלַמְעָלָה. נְסוּךְ הַמַּיִם וְהַיֵּין וְעוֹלֹת הָעוֹף כְּשֶׁהֵיא רַבָּה בַּמִּזְבֵּחַ: גַּ כָּל הָעוֹלִים לַמִּזְבֵּחַ, עוֹלֵין דְּרָךְ יָמִין, וּמְקִיפִין וְיִוְרְדִין דְּרָךְ שְׂמָאל, חוּץ מִן הָעוֹלָה לְשִׁלְשָׁה דְבָרִים אֵלוֹ, שֶׁהֵיוּ עוֹלִים וְחוֹזְרִים לְעַקֵּב:

sprinkling on the altar, of the outer sin-offerings, were poured out at this corner, below the red line]. Above: for the pouring out of water [during the Festival of Sukkot] and wine [accompanying the twice daily *tamid* sacrifices], and for the burnt-offering of a bird when the east was too heavily occupied [its proper place was the southeast corner, but if many animal burnt-offerings were being sacrificed there, it was offered at the southwest corner, above the red line].

(3) All who ascended the altar ascended on the right [side of the ramp toward the southeast corner], then they went round [the altar, for whatever they had to do, e.g., sprinkling the blood or arranging the woodpile] and descended on the left, the southwest corner, except for these three [the pouring of the water, wine etc., which were done at the southwest corner], who ascended and descended by retracing their steps [by the left i.e., the southwest corner. This is because exposure to smoke was detrimental to the water, the wine and the birds].

רבנו עובדיה מברטנורא

הוא הדרום ששם היה הכבש, ומה מנחה טעונה הגשה בקרו מערבית דרומית, אף חטאת העוף עבודתה בקרן מערבית דרומית, והזאת דמה היא עיקר עבודתה: **בכל מקום היתה כשרה.** למליקתה: **אלא זה היה מקומה.** להזאתה. והכי מפרש לה בגמרא: **מלמטה.** למטה מחוט הסיקרא: **הגשות.** של מנחות קודם קמיצתן, כדכתיב (שם ב) והגישה אל המזבח: **ושירי הדם.** של חטאות החיצונות היה שופך אל יסוד דרומי. כדילפינן בפרק איזהו מקומן: **ניסוך המים.** בחג הסוכות: **והיין.** בכל יום. ששם היו השיתין ולא היה אפשר לנסך כי אם שם: **ועולת העוף כשהיא רבה במזרח.** דעיקר מקומה בקרן דרומית מזרחית, מפני שקרובה לבית הדשן לזרוק שם מוראה ונוצה, כדכתיב (ויקרא א) והשליך אותה וגו' אל מקום הדשן. וכשהיא רבה שם, שיש כהנים הרבה באותה הקרן עסוקים בעולות ואין לזה מקום לעמוד בסובב, דעולת העוף נעשית למעלה, בא לו לקרן דרומית מערבית שאף היא סמוכה לבית הדשן יותר משאר שתי קרנות, שביט הדשן סמוך לכבש היה במזרחו של כבש ולדרומו של מזבח: **ג ומקיפין ויורדין דרך שמאל.** מקיפים את המזבח בשביל צרכי עבודה, כגון למתן דמי חטאות ולסידור מערכה או להפך אברים בצנורא, ויורדים במערבו של כבש שהוא שמאל העולין למזבח בעלייתן: **חוץ מן העולה לג' דברים אלו.** הנעשים בקרן מערבית דרומית, שהן ניסוך המים והיין ועולת העוף שכשהוא עולה למזבח פונה לסובב לשמאל באותה הקרן וכשגמר חזור על עקב דרך עלייתו. בניסוך המים והיין, שמא יתעשנו בעשן המזבח בעוד שהוא פונה דרך ימין ומקיף לשמאל ופיגו טעמן וריחן, ואנן בעינן תמימים יהיו לכם ונסכיהם שיהיו הנסכים

(4) How was the sin-offering of a bird sacrifice [performed]? He pierced its head [with his thumb fingernail] at the back of its neck at the level of its throat, but did not sever [the head from the body], and he [held the slaughtered bird and] sprinkled its blood on the wall of the altar; the residue of the blood was pressed out on[to] the base [of the altar]. Only the blood belonged

ד חטאת העוף כיצד היתה נעשית. היה מולק את ראשה ממול ערפה ואינו מבדיל, ומזה מדמה על קיר המזבח. שירי הדם, היה מתמצה על היסוד. אין למזבח אלא דמה, וכלה לפניהם: ה עולת העוף כיצד היתה נעשית, עלה בכבש ופנה לסובב, בא לו לקרן דרומית מזרחית, היה מולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל, ומצה את דמה על קיר המזבח. נטל את הראש, והקיף בית מליקתו

to the altar, while the whole of it belonged to the priests [to be eaten].

(5) How was the burnt-offering of a bird sacrificed? He [the priest] ascended the ramp [only the sin-offering of a bird sacrifice was performed at the base] and turned on the platform, making his way to the southeast corner. He pierced its head at the back of the neck, and severed it [by piercing both the windpipe and the gullet (see Hullin 21b)], pressing out its blood onto the wall of the altar. He would then take the head, turning the part where it was pierced to the altar [he would press it against the wall, to drain out all the blood], pour on salt, and throw

רבנו עובדיה מברטנורא

תמימים. ועולת העוף נמי שמא תתעשן ותמות: ד היה מולק את ראשה. אוזו שתי גפיה בשתי אצבעותיו זרת וקמיצה של ידו השמאלית, והעוף על גבי ידו ופניו של עוף לצד גב ידו שיהיה העורף למעלה, ומותח צוארו הגרון על רוחב של שתי אצבעותיו אצבע ואמה, ומולק בצפרנו. זו אחת מעבודת קשות שבמקדש: ואינו מבדיל. הראש מן הגוף. אלא חותך שדרה ומפרקת ורוב בשר עמו עד שמגיע לושט או לקנה ונטל סימן אחד לבדו ומולק. כדכתיב ולא יבדיל: ומזה מדרמה. אוזו בעוף ומזה. שלא היה מזה לא בכלי ולא באצבע אלא בגופו של עוף היה מתמצה. שמקרב בית מליקתו למזבח ודוחקו בקיר והדם מתמצה ויורד ליסוד. דבחטאת העוף כתיב (שם ה) והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח, איזהו קיר שהשיריים שלו מתמצין ליסוד, הוי אומר זה קיר התחתון, דהיינו מן החוט ולמטה. דאי קיר העליון, דהיינו מן החוטם ולמעלה, פעמים שהיה מתמצה לסובב, כגון שעושה למעלה מן הסובב, שהחוט למטה מן הסובב אמה: ה עלה בכבש. לפי שעולת העוף נעשית למעלה, דלא כתיב בעולת העוף יסוד, אלא בחטאת העוף בלבד ובבהמה איפכא, דחטאת בהמה נעשית למעלה דכתיב בה קרנות המזבח, ועולת בהמה למטה דכתיב (שם ה) אל יסוד מזבח העולה, תלה היסוד בעולה: בא לו לקרן דרומית מזרחית. לפי שהיא קרובה לבית הדשן ששם משליך המוראה והנוצה: ממול ערפה. מול הרואה את ערפה והוא אחורי הצואר ואע"פ שלא נאמר בעולה מול עורף, למדנו בה מול עורף מחטאת: ומבדיל. חותך שני סימנים. דמדכתיב בחטאת העוף ולא יבדיל, למדנו שבעולת העוף מבדיל: והקיף בית מליקתו

it onto the [altar] fire [of the burnt offerings, which were being burnt on the altar]. Then he would come to the body, remove the crop, the feathers [i.e., with a knife he cuts an opening around the crop, like a window and removes the crop together with the feathers on that part of the skin], along with the entrails that came out with it [with the crop, as he removed this], and throw them on to the ash depository. He split [the body along its back between the wings], but did not sever it, but if he did sever it, it is [still] valid. Then he poured on salt,

לְמוֹזְבַח, וְסָפְגוּ בַמֶּלַח, וּזְרָקוּ עַל גְּבֵי הָאֲשִׁים, בָּא לוֹ לְגוֹף וְהִסִּיר אֶת הַמְרָאָה וְאֶת הַנוֹצָה וְאֶת בְּנֵי מַעִים הַיּוֹצְאִים עִמָּהּ, וְהִשְׁלִיכֵן לְבֵית הַדָּשָׁן. שֶׁסֶע וְלֹא הִבְדִּיל. וְאִם הִבְדִּיל, כְּשֶׁר. וְסָפְגוּ בַמֶּלַח, וּזְרָקוּ עַל גְּבֵי הָאֲשִׁים: וְלֹא הִסִּיר לֹא אֶת הַמְרָאָה וְלֹא אֶת הַנוֹצָה וְלֹא אֶת בְּנֵי מַעִים הַיּוֹצְאִין עִמָּהּ וְלֹא סָפְגוּ בַמֶּלַח, כֹּל שֶׁשָּׂנָה בָּהּ מֵאֲחֵר שֶׁמִּצָּדָה אֶת דָּמָהּ, כְּשֶׁרָה. הִבְדִּיל בְּחִטָּאת וְלֹא הִבְדִּיל בְּעוֹלָה, פְּסוּלָה. מִצָּדָה דָּם הָרֹאשׁ וְלֹא מִצָּדָה דָּם הַגּוֹף, פְּסוּלָה. מִצָּדָה דָּם הַגּוֹף וְלֹא מִצָּדָה דָּם הָרֹאשׁ, כְּשֶׁרָה: ז' חִטָּאת הָעוֹף שֶׁמְלַקָּה שְׁלֹא לְשִׁמָּה, מִצָּדָה דָּמָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה, אוֹ לְשִׁמָּה וְשְׁלֹא לְשִׁמָּה, אוֹ שְׁלֹא לְשִׁמָּה וְלְשִׁמָּה, פְּסוּלָה. עוֹלַת הָעוֹף,

and threw it onto the [altar] fire.

(6) If he did not remove the crop or the feathers or the entrails which came out with it, and he did not pour on salt, or made any other deviation after he had pressed out the blood, it is valid. If he severed the sin-offering [bird by piercing both organs of the throat] or did not sever the burnt-offering, it is not valid. If he pressed out the blood of the head, but not the blood of the body, it is not valid; the blood of the body, but not the blood of the head, it is valid.

(7) If he pierced a bird sin-offering for the sake of something else [e.g., with the intent that it should be a burnt-offering]: if he pressed out its blood for the sake of something else, or [if at the beginning of the piercing he pierced it] for its own sake and [at the end of the piercing] for the sake of something else, or [at the beginning] for the sake of something else and [at the end] for its own sake, it is not valid. A burnt-offering of a bird is valid [in such circumstances], but it does

רבנו עובדיה מברטנורא

לְמוֹזְבַח. מִקְרַב וְדוּחֵק בֵּית הַמְּלִיקָה בְּקִיר הַמוֹזְבַח כְּדִי שִׁתְּמַצֵּה הַדָּם: וְסָפְגוּ בַמֶּלַח. לְשׁוֹן שְׂאִיבָה וְלִקְיָחָהּ, כְּמוֹ סוֹפֵג אֶת הָאֲרָבָעִים, אִף כֹּאן נוֹתֵן עֲלָיו מֶלַח כְּדִי שִׁיחַא הָרֹאשׁ מוֹשֵׁךְ וּמִקְבֵּל הַמֶּלַח. פִּירוּשׁ אַחֵר, סָפְגוּ בְּגִימָ"ל כְּמוֹ סָפְקוּ בְּקו"ף, לְשׁוֹן וַיִּסְפֹּק אֶת כַּפּוֹ (בַּמְדַּבֵּר כֹּד): מוֹרָאָה. זִפְק: נוֹצָה. קוֹדֵר בּוֹ כִּמְיִן אֲרוּבָה וְנוֹטֵל כֹּל הָעוֹר וְהַנוֹצָה שֶׁכַּנְגֵּד הַזּוֹפֵק עִם הַזּוֹפֵק וּמִשְׁלִיךְ: שֶׁסֶע. אֶת הָעוֹף בֵּין אֲנָפִים וְלֹא הִיָּה מִבְדִּיל: ו' הִבְדִּיל בְּחִטָּאת. שֶׁמֶלֶךְ שְׁנֵי סִימָנִים בְּחִטָּאת: וְלֹא הִבְדִּיל בְּעוֹלָה. שֶׁמֶלֶךְ בָּהּ סִימָן אַחֵר: פְּסוּלָה. דְּכֹל שִׁנּוּי שֶׁהוּא לְפָנֵי עֲבוּדַת הַדָּם פְּסוּל: וְלֹא מִיֵּצֵה דָּם הַגּוֹף פְּסוּלָה. דַּעִיקָר דָּמִים בְּגוֹף הוּא דְשִׁכִּיחָה: ז' חִטָּאת הָעוֹף שֶׁמְלַקָּה שְׁלֹא לְשִׁמָּה. מְלִיקָה בְּעוֹף בְּמִקּוֹם שִׁחִטָּה בְּבַהֲמָה. וּמִיֵּצוּי בְּעוֹף בְּמִקּוֹם זְרִיקַת הַדָּם בְּבַהֲמָה. וְהַמְחַשְׁבָּה הַפּוֹסְלַת בְּשִׁחִטָּה וּזְרִיקַת דָּם בְּבַהֲמָה,

not free its owner of his obligation. If a sin-offering of a bird or a burnt-offering of a bird were pierced or if its blood were pressed out [with the intention] of eating that which is normally eaten [i.e., in the case of a sin-offering] or to burn that which is normally burnt [i.e., in the case of a burnt-offering] outside the courtyard of the Temple, it is invalid, but [eating it] does not involve *karet*; [if with the intention of eating it] after the proper time, it is *pigul* and [eating it] involves *karet*, provided that the *matir* was

offered in accordance with the regulations. How does he offer the *matir* according to regulations? If he pierced it in silence and pressed the blood [with the intent of offering it (the burnt-offering) on the altar or eating of it (the sin-offering)] after the proper time; or if he pierced it [with the intent of offering the burnt-offering or eating the sin-offering] after the proper time and pressed the blood in silence; or if he pierced it and pressed out the blood [with the intent of offering the burnt-offering or eating the sin-offering] after the proper time — in these cases he offered the *matir* according to regulations [since there were no other disqualifying defects in the service]. How does one offer the *matir* not according to regulations? If he pieced it [with the intent of eating or offering it] outside the Temple courtyard bounds and pressed out the blood [with the intent of eating or offering it] outside the bounds, or if he pierced it [with the intent of eating or offering] after the proper time [normally causing the sacrifice to become *pigul*] but pressed out the blood [with the intent of eating or offering,] outside the bounds [an additional disqualifying intent]; [the words “or if he pierced it and pressed out the blood outside the bounds;” does not appear in many versions (see

רבנו עובדיה מברטנורא

פוסלת במליקה ובמיצוי הדם בעוף. אבל קבלה והלוך אין בעוף: עולת העוף כשרה. כדתנן בריש פרק קמא גבי בהמה, כל הזבחים שזנבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת: לאכול דבר שדרכו לאכול. חטאת העוף: להקטיר דבר שדרכו להקטיר. עולת העוף: שלא לשמה. אין מוציא עולה מידי פגול, לפי שהיא כשרה שלא לשמה. וכולה מתניתין מפורשת לעיל פרק ב':

כְּשֶׁרָהּ, וּבִלְבַד שְׁלֹא עָלְתָה לְבַעֲלִים. אֶחָד חֲטָאת הָעוֹף וְאֶחָד עוֹלַת הָעוֹף שֶׁמִּלְקָן וְשֶׁמֶצֶה דָּמָן לְאֹכֹל דָּבָר שֶׁדָּרְכוֹ לְאֹכֹל, לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדָּרְכוֹ לְהַקְטִיר, חוץ לְמִקְוָמוֹ, פְּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת. חוץ לְזִמְנוֹ, פְּגוּל, וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת, וּבִלְבַד שִׁיקָרֵב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ. כִּיֵּצֵד קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ. מִלֵּק בְּשִׁתְּיָקָה וּמִצֵּה הַדָּם חוץ לְזִמְנוֹ, אוֹ שֶׁמִּלֵּק חוץ לְזִמְנוֹ וּמִצֵּה הַדָּם בְּשִׁתְּיָקָה, אוֹ שֶׁמִּלֵּק וּמִצֵּה הַדָּם חוץ לְזִמְנוֹ, זֶה שֶׁקָּרֵב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ. כִּיֵּצֵד לֹא קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ. מִלֵּק חוץ לְמִקְוָמוֹ וּמִצֵּה הַדָּם חוץ לְזִמְנוֹ, אוֹ שֶׁמִּלֵּק חוץ לְזִמְנוֹ וּמִצֵּה הַדָּם חוץ לְמִקְוָמוֹ, (אוֹ שֶׁמִּלֵּק וּמִצֵּה

Shinuy Nishaot of Rabbi Bezalel Ashkenazi] or if he pierced a bird sin-offering not for its sake [i.e., with the intent of a burnt-offering] and pressed out the blood [with the intent of eating the bird] after the proper time; or if he pierced it [with the intent of eating from it] after the proper time and [then] pressed out the blood not for its sake [an additional disqualifying intent]; [the words “or if he pierced it and pressed out the blood not for its own sake;” does not appear in many versions (see Shinuy Nishaot of Rabbi Bezalel Ashkenazi)]: in these cases he did not offer the *matir* according to

regulations [since besides the improper thought of eating it outside its time limit, the thought which ordinarily causes a sacrifice to become *pigul*, there is an additional disqualification in the sacrifice]. [If he intended] to eat [an amount] as much as the size of an olive outside the Temple bounds [and an amount] as much as the size of an olive on the following day [after its prescribed time, or an amount] as much as the size of an olive on the following day [and an amount] as much as the size of an olive outside the bounds; half as much as the size of an olive outside the bounds [and] half as much as the size of an olive on the following day; half as much as the size of an olive on the following day [and] half as much as the size of an olive outside the bounds, [the sacrifice] is not valid, and [eating it] does not involve *karet* [since there is an additional disqualification in the sacrifice]. Rabbi Yehudah said: This is the general rule: Where the [wrongful] intention of time precedes that of place, [the sacrifice] is *pigul*, and involves *karet*. But if the [wrongful] intention of place precedes that of time, it is unfit and does not involve *karet*. But the Sages maintain: In both cases [the sacrifice is] not valid and does not involve *karet*. [If one intends] to eat half as much as an olive [outside the bounds or after the proper time, and] to offer [on the altar] half as much as an olive [similarly], it is [a] valid [sacrifice], for eating and burning do not combine [the two half-olives].

הדם חוץ למקומו), חטאת העוף שמלקה שלא לשמה ומצה דמה חוץ לזמנה, או שמלקה חוץ לזמנה ומצה דמה שלא לשמה, או שמלקה ומצה דמה שלא לשמה, זה הוא שלא קרב המתיר כמצותו. לאכול כזית בחוץ וכזית למחר, כזית למחר וכזית בחוץ, כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר, כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ, פסול, ואין בו כרת. אמר רבי יהודה, זה הפלל, אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום, פגול, והיבין עליו כרת. ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן, פסול, ואין בו כרת. וחכמים אומרים, זה וזה פסול, ואין בו כרת. לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית, כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין: